ATATÜRK VE İKTİSADİ BAĞIMSIZLIK

30 AĞUSTOS'UN İKTİSADİ BAĞIMSIZLIK MANİFESTOSU

ASKERİ ZAFERDEN MÂLİ EGEMENLİĞE:

30 Ağustos'un İktisadi Bağımsızlık Manifestosu

Dr. Çağlar Solmaz
Tarihçi - Yazar

30 Ağustos 1922, Türk tarihinin en kritik kırılma noktalarından birini temsil etmiştir. Bu temsiliyet yalnızca askeri bir başarı değil, küllerinden yeniden doğan bir milletin varoluş iradesi ve çağdaş Türkiye Cumhuriyeti'nin doğumunu müjdelemiştir Mondros Mütarekesi ile başlayan, Sevr belgesiyle vatan topraklarını bölüşmeyi hedefleyen işgal hareketi, Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde yürütülen destansı bir direnişle nihai yenilgiye uğratılmıştır.

1919'da Samsun'da yakılan bağımsızlık meşalesi; Amasya, Erzurum ve Sivas'ta milli iradenin temellerini atmış; Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılmasından sonra yasal ve siyasal zeminine kavuşmuştur. Sakarya Meydan Muharebesi ile savunma aşamasını tamamlayan Türk ordusu, 26 Ağustos 1922 sabahı Kocatepe'den başlatılan Büyük Taarruz ile kesin sonuçlu bir safhaya geçmiştir.

Mustafa Kemal Paşa'nın bizzat yönettiği Başkomutan Meydan Muharebesi, 30 Ağustos günü Dumlupınar'da işgal kuvvetlerinin ana unsurlarının imha edilmesi sonucu büyük bir zaferle sonuçlanmıştır. Sınırlı imkanlar, yetersiz cephane ve yorgun bir orduyla kazanılan bu zafer, askeri strateji ve lojistik açısından dünyada eşine az rastlanır bir başarı hikayesidir. Öyle ki bu kutlu zafer sadece Türk milletinin değil, dünyada emperyalizme karşı mücadele eden tüm mazlum milletlerin umut sembolü haline dönüşmüştür.

Zaferin Tamamlayıcı Gücü: İktisadi Bağımsızlık

30 Ağustos'un taşıdığı derin anlam, yalnızca cephedeki başarıyla sınırlı kalmamıştır. Bu zafer, yeni kurulan devletin varlık felsefesini belirleyen iktisadi bağımsızlık hamlesinin de birinci şartını oluşturmuştur. Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün "Siyasi ve askeri zaferler ne kadar büyük olursa olsun, ekonomik zaferlerle taçlandırılmazlarsa kalıcı olamaz, kısa zamanda söner" sözü, Dumlupınar'da kazanılan başarının arkasındaki nihai hedefi sarih bir şekilde ortaya koymuştur.

Askeri zafer vatan toprağını işgalden kurtarmış; iktisadi bağımsızlık ise bu topraklar üzerinde özgür, başı dik ve sürdürülebilir bir devlet yapısı kurmanın yolunu açmıştır.

30 Ağustos Zaferi ile iktisadi egemenlik arasındaki bu sarsılmaz bağ, şu temel unsurlar üzerinde yükselir:

* Siyasi Egemenliğin Maddi Temeli: Osmanlı Devleti'ni çöküşe götüren Kapitülasyonlar ve Düyun-u Umumiye vesayeti, 30 Ağustos'un yarattığı askeri realite sonucu reddedilmiştir. Ülkenin kendi hammaddesini işleyemediği, parasını basamadığı veya temel ihtiyaçlarında dışa bağımlı olduğu bir düzende siyasi bağımsızlığın korunamayacağı gerçeği; yerini milli üretimi inşa etme iradesine bırakmıştır.
* Misak-ı Milli'den Misak-ı İktisadi'ye: Büyük Taarruz'dan birkaç ay sonra, henüz barış antlaşması imzalanmamışken toplanan Şubat 1923 Türkiye (İzmir) İktisat Kongresi, 30 Ağustos'un doğrudan devamı niteliğinde olmuştur. Cephede silahla çizilen "Misak-ı Milli" sınırları, kongrede kabul edilen "Misak-ı İktisadi" (Ekonomi Andı) ile tamamlanmıştır. Böylece Dumlupınar'da başlatılan mücadele, tarlalara, fabrikalara ve tezgahlara taşınmıştır.
* Mâli Vesayetin Sonu ve Sanayileşme Hamlesi: 30 Ağustos sayesinde Lozan'da Kapitülasyonlar kaldırılmış, Düyun-u Umumiye idaresinin ülke üzerindeki mâli denetimine son verilmiştir. Takip eden yıllarda kurulan Sümerbank, Etibank, Şeker Fabrikaları ve demir-çelik tesisleri; 30 Ağustos'la kazanılan askeri zaferin kurumsal zırhları olmuştur.

Mücadeleden Müstakbel Geleceğe

30 Ağustos Zaferi, askeri boyutuyla Mudanya Mütarekesi ve Lozan Barış Antlaşması'na giden yolu açarak Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucu belgesini hazırlamış; ekonomik boyutuyla ise yeni devlete kendi bütçesini yapma ve kendi kaderini tayin etme hakkını kazandırmıştır.

30 Ağustos Zaferi bağımsızlığın kapısını açan kilit, iktisadi bağımsızlık ise o kapıdan içeri girip inşa edilen evin çatısıdır. Askeri zafer toprağı kurtarmış, iktisadi zafer ise o toprak üzerinde yaşayan millete hak ettiği özgürlüğünü kazandırmıştır.

Bugün bizlere düşen sorumluluk; Gazi Mustafa Kemal Atatürk, silah arkadaşları ve bu topraklar uğruna canlarını feda eden aziz şehitlerimizin emaneti olan bağımsız Türkiye Cumhuriyeti'ni; bilimde, sanayide, ekonomide ve kültürde muasır medeniyetler seviyesinin üzerine çıkarmak, 30 Ağustos'un açtığı iktisadi bağımsızlık yolunda kararlılıkla ilerlemektir.